

3. Річард III – Вільям Шекспір, повний текст твору. *Бібліотека української літератури УкрЛіб*. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=1246> (дата звернення: 24.09.2023).

4. Андрущенко, В. П. Етика війни. *Культурологічний альманах*. 2023. 2. 124–130.

5. Русаков С.С. Інструменти цифрової культури: культурологічний погляд на інновації в освітній галузі. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова* : збірник наукових праць. 2015. Київ, Вип. 33(46). С. 130–136. Серія 7 «Релігієзнавство. Культурологія. Філософія».

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-348-7-19>

**ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ ІНДИВІДУУМА ТА ФЕНОМЕН
КОНЦЕПТУ «ФІЛОСОФІЯ ДИПЛОМАТІЇ» В УМОВАХ
МОНДІАЛІЗОВАНОГО СВІТОУСТРОЮ ХХІ СТОЛІТТЯ:
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО-ТРАНСФОРМАЦІЙНИЙ
І ПРОТОКОЛЬНО-ЕТИКЕТНИЙ ДИСКУРСИ**

Ціватий В. Г.

*кандидат історичних наук, доцент,
Заслужений працівник освіти України,
доцент кафедри міжнародних організацій і дипломатичної служби
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Ціннісні орієнтири та ментальні установки в сучасному суспільстві набувають усе більшого поширення в політико-інституціональній системі координат міжнародних відносинах сучасного багатопольярного світу [1, с. 30–33; 2, с. 22–28].

Об'єкт даного дослідження – міжнародні відносини і філософсько-соціокультурний вплив етикетно-протокольних норм та філософських парадигм на формування їх особливостей. Предметом дослідження представленої розвідки є феномен філософії дипломатії як інструмент зовнішньої політики держави та ментальної основи сучасного світогляду дипломата [3, с. 43–47].

У мондіалізовану епоху зміни парадигм у сфері міжнародних відносин та інституціоналізації превалюючих глобальних трендів

як наслідок маємо консолідований ментальний продукт – у науковому та експертному політико-дипломатичному, культурологічному та філософському середовищах активізувалася дискусія з приводу феномену філософії дипломатії, що здійснює важливий вплив на соціокультурний розвиток сучасного суспільства і формування моделі сучасної дипломатії, моделі дипломатичної системи та дипломатичної служби [4].

Комунікація в філософському і соціологічному ракурсах є сукупність методів і прийомів спілкування, що виражає сутнісну характеристику людини, пов'язану з творчим та інтелектуальним пошуками, цілеспрямованістю, смислотворенням, пізнанням світу і впізнаваністю себе в ньому. Ці процеси тісно інституціонально переплітаються та фрагментуються, перш за все, зі сферою життєвих ідеалів, філософських концептів і морально-етичних цінностей індивідуума [5, р. 331–351].

Дипломатія, культура, право і політика – це ті елементи, які інтегрують світогляд індивідуума, його ціннісні уявлення і його ціннісні орієнтири, це ті регулятори суспільних відносин, які актуалізують та інституціоналізують соціальні відносини. Даний формат моделює соціокультурні комунікативні особливості взаємодії індивідуумів з метою досягнення взаємопорозуміння в умовах міжкультурного публічного простору XXI століття [6, с. 337–363].

Процес соціалізації індивідуума включає в себе можливість для особистості ієрархічної визначеності для себе морально-етичних принципів, філософсько-ментальних і етикетно-протокольних норм співіснування та комунікативної взаємодії в глобалізованому публічному просторі сьогодення. При цьому варто акцентувати увагу на можливих системних проявах у сучасному суспільстві такого явища як криза ціннісних уявлень, що у свою чергу призводить до дискомфорту у сфері соціокультурної та міжкультурної комунікації модернізованого індивідуума.

Типова модель ментальної поведінки таких індивідуумів у публічному просторі: втрата ментально-філософських орієнтирів, втеча та відособлення людини від зовнішньої реальності у власно створений світ думок, турбот, переживань і мрій, самоізоляція від сьогодення і реалій навколишнього буття, самозамкнутість, психолого-емпатична саморефлексія тощо [7, с. 210–215].

Ці фактори є ключовими при розбалансуванні міжособистісного і міжкультурного спілкування як елементів етико-моральних, етикетно-протокольних і філософсько-ментальних індикаторів соціалізації індивідуума.

Цифровізація, діджиталізація та трансформація класичної моделі філософсько-ментального соціуму визначає й нові орієнтири для особистості у пошуках відповіді на поставлене питання – у чому сенс, рефлексивність і філософія буття? Віднайти відповідь також допомагає такий концепт як «філософія дипломатії», адже інтерполяція міждержавних, міжінституціональних і міжособистісних відносин з іноземними партнерами та міжнародними інституціями дозволяє зануритися у світ національних особливостей і віднайти свою ментально близьку модель поведінки в індустріалізованому суспільстві та мондіалізованому світоустрої XXI століття.

У сучасних умовах модель дипломатії та дипломатична система демонструє тенденцію до якісної та змістовної трансформації. Незважаючи на те, що окремі пов'язані з цим процесом соціокультурні та філософські явища вже неодноразово знаходили відображення у вітчизняній та зарубіжній спеціалізованій науковій літературі, багато теоретиків, так само як і дипломатів-практиків, досі не повною мірою усвідомлюють комплексність і епохальність метаморфоз у сфері дипломатії, зовнішньої політики, міжнародних відносин XXI століття. Причина цього – глибинний філософсько-ментальний контекст, здебільшого прихований, та еволюційний характер розвитку дипломатичних систем у світі в цілому та окремих державах зокрема. У цьому полягає його ключова соціально-історична відмінність, наприклад, від науково-технічних зрушень та революційних стрибків, зумовлених здобутками фундаментальних, а потім прикладних досліджень [8, с. 51–57].

Оскільки в сучасному світі дипломатичні практики, професійна діяльність і адміністративно-організаційна робота, пов'язана з регулярним адмініструванням, теж стають все більш складними, а погляди управлінців мають властивість втрачати креативність, то окремі функції все частіше прийнято віддавати на аутсорсинг зовнішнім і запрошеним фахівцям. У результаті збільшується роль і цінність професійних аналітиків – насамперед, представників експертного та наукового співтовариств у дипломатичній сфері діяльності [8, с. 51–57; 9].

Для дипломатії модерного періоду характерні такі феномени як концептуалізація підходів щодо глобалізації, регіоналізації та інтеграції в умовах оновлення її моделі, а також – цифровізація дипломатії, трансформація зовнішньополітичних інститутів і структур у рамках яких міністерства закордонних справ, аналогічні їм та дотичні до них інституції втрачають свою провідну роль лідера в галузі розробки, прийняття, реалізації та подальшої оцінки ефективності рішень і набувають ролі координатора таких інституціональних процесів [9; 10, с. 21–27].

Філософія сучасної дипломатії та зовнішньої політики постає на сьогодні перед нами як каталізатор трансформаційних процесів в їх розвитку. Практична дипломатія потребує не просто професіоналів, але й також теоретико-методологічного забезпечення та теоретичної бази для її реалізації в умовах реалій сьогодення, і перш за все – у сфері дипломатичного протоколу, церемоніалу та етикету міжнародної ввічливості [10, с. 21–27].

Отже, нові виклики і загрози сьогодення у сфері дипломатії, зовнішньої політики та міжнародних відносин трансформують дипломатичні моделі і переорієнтують ментальні установки суспільства щодо філософського осмислення глобалізаційних процесів. Ці процеси аналізуються в контексті постановки таких пріоритетних питань як фактор людського потенціалу в контексті сучасних соціокультурних перетворень та ціннісні орієнтири індивідуума в сучасному світі.

У цьому контексті заслуговують на своє подальше дослідження такі аспекти філософії зовнішньої політики та філософії дипломатії: культурно-аксіологічні та філософсько-ментальні пріоритети людини в умовах конфліктогенного суспільства; культура філософського мислення як передумова продуктивної наукової дискусії; філософські рефлексії щодо національно-культурної ідентичності; дипломатична історія України як елемент збереження культурно-історичної пам'яті; дипломатичний протокол, церемоніал і етикет міжнародної ввічливості в умовах мондіалізованого світоустрою ХХІ століття, та ін.

Література

1. Кочубей Ю. М. Імідж дипломата – імідж країни. *Науковий вісник Дипломатичної академії України* : науковий журнал. 2001. Вип. 5. С. 30–33.

2. Окладна М. Г., Яковюк І. В., Дядик В. О. Дипломатична служба. Європейського Союзу: становлення й розвиток. *Право та інноваційне суспільство*. 2021. № 2. С. 22–28.

3. Ціватий В. Г. Дипломатичний протокол, церемоніал та етикет міжнародної ввічливості: модель, інструментарій і національні особливості сучасної дипломатії (теоретико-методологічний аспект). *Гуманітарний корпус. Збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії*. Вінниця – Київ : «ТВОРИ», 2022. С. 43–47.

4. Lutter Ch. Politische Kommunikation an der Wende vom Mittelalter zur Neuzeit. Die Beziehungen zwischen der Republik Venedig und Maximilian I. (1495–1508). München, 1998. 262 s.

5. Sillars A. L., Vangelisti A. L. Communication: Basic properties and their relevance to relationship research. In A. L. Vangelisti & D. Perlman

(Eds.). *The Cambridge Handbook of Personal Relationships*. New York : Cambridge University Press. 2006. P. 331–351.

6. Ціватий В. Г. Публічне мовлення, дипломатична риторика і міжкультурна комунікація у сфері міжнародних відносин та етикетних практик: інституціональний, міжнародно-інформаційний та політико-дипломатичний дискурси. *Трансформація суспільних відносин в умовах цивілізаційних змін* : монографія. Харків : СГ НТМ «Новий курс», 2023. Розділ. 4.7. С. 337–363.

7. Чернявський А., Завгородня В. Вплив російсько-української війни на розвиток європейської дипломатичної служби. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. Том 3. № 75. С. 210–215.

8. Шамраєва В. М., Ткаченко Д. Ю. Еволюція дипломатичної служби Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні відносини*. 2018. Вип. 4. С. 51–57.

9. *Modern Diplomacy in Practice*. Written and Edited by Robert Hutchings, Jeremi Suri. Springer Nature Switzerland AG, 2020. 260 p.

10. Ціватий В. Г. Концепт «Дипломатична гурманістика» як новий напрям інституціональних досліджень історії та сучасної моделі гастрономіки (історії їжі): міжнародно-політичний і теоретико-методологічний дискурси. *Гуманітарний корпус* : [збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії] / за ред. С. С. Русакова. Випуск 49. Київ : ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2023. Випуск 49. С. 21–27.